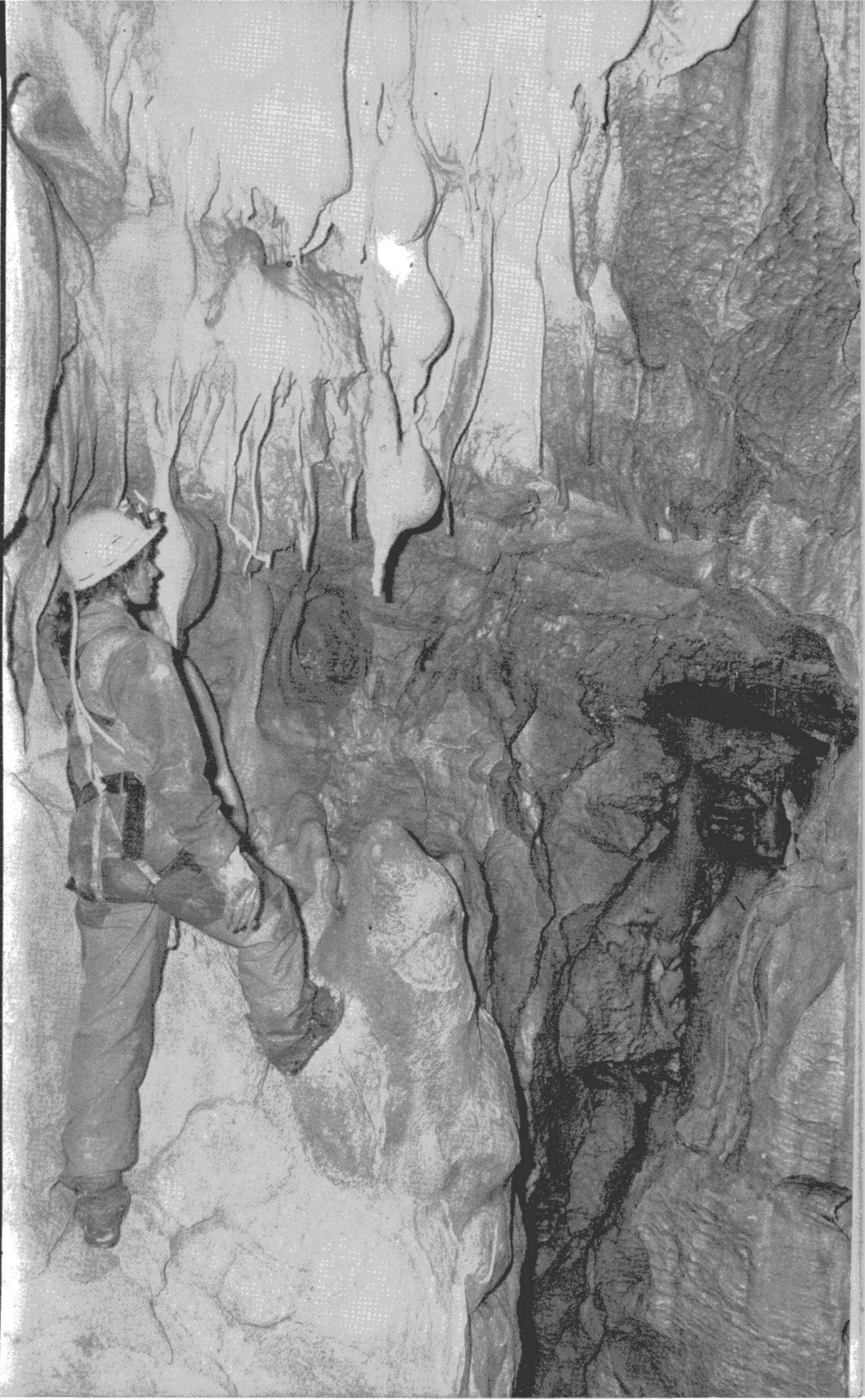

Státní lesní úřad

DROBNÉ ZPRÁVY - INFORMACE - AKTUALITY - OZNÁMENÍ - DOPISY ČLENÁŘŮ

PUNKVA ROZTOČÍ TURBINY
(ČTK 21.12.1987): Nevšední obraz vypuštěného koryta řeky Punkvy čeká od nynějška do konce února návštěvníky Punkevních jeskyní v Moravském krasu. V souvislosti s instalováním dvou malých turbín, které jsou připravovány k montáži v odtokové štole, bylo nutné snížit hladinu podzemního toku Punkvy. Pro návštěvníky byl provizorně upraven asi stometrový úsek od vývěru Punkvy do Pustého žlebu k prvnímu Pohádkovému jezeru. Na tomto úseku mají možnost prohlídky reliéfu dna chodeb a tvaru jeskyní, nacházejících se místy až 10 metrů pod úrovní hladiny Punkvy. - Turbiny budou mít celkový výkon asi 21 kW při využívání šestimetrového spádu, který vznikl vystřílením odtokové regulační štoly před více než padesáti lety. Jde o první případ využití podzemního krasového toku v ČSSR pro energetické účely. - Moravský kras patří k nejnavštěvovanějším turistickým oblastem v Jihomoravském kraji. Do jeho jeskyní - Punkevních, Balcarky, Kateřinské a Sloupsko-Šošůvských - přichází ročně více než půl milionu lidí, z nichž asi 130 000 je ze zahraničí.

OBJEV U ZO ČSS 6-02
Od L.Jakubcové, dopisovatelky STALAGMITU jsme se dozvěděli, že ZO ČSS 6-02 při SKP Boskovice po zjištění výstupu páry z malého závrtu mezi jeskyní "nula-čtverkou" a "Sklepem" průkopem závalu v březnu 1986 otevřela nové prostory.

Jeskyně se nachází v mírné rozsedlině, souběžně s jeskyněmi "nula-čtverkou", severní chodbou" a "Sklepem" od severu k jihu. V této jeskyni se nalé-

zá bohatá výzdoba všeho druhu. Snad nejvzácnější jsou až 2 cm velké pizolity.

Délka jeskyně je 36,6 m a výška dosahuje až 12 m při šířce 9 m. Jeskyně pokračuje dále několika směry, ovšem v těchto místech, kde by se dalo pronikat do dalších prostorů, se zužuje a v těchto zúženinách se nachází velmi bohatá výzdoba, která brání dalšímu průniku.

I když se nejedná o velký objev, má pro členy ZO ČSS 6-02 mimořádný význam, protože poté čtyřicetiletém úsilí se podařilo opět na lokalitě objevit nový podzemní prostor.

Věříme, že se o objevech dozvíme další podrobnosti.

SPELEOLOGIE + ESPERANTO

23.-25.9.1987 se konal v Jánské dolině již druhý ročník akce s názvem SPELEOTENDARO (speleologický tábor). Akci pro speleology - esperantisty uspořádal esperantský klub v Liptovském Mikuláši ve spolupráci s tamní skupinou Slovenské speleologické společnosti.

Účastníci tábora (z ČSSR a MLR) během víkendu navštívili místní speleologické lokality (j. Mieru, Ohniště, Okno aj.) a část programu věnovali projednání budoucí činnosti speleologů - esperantistů. Bylo konstatováno, že i speleologie je obor, ve kterém může být mezinárodní jazyk esperanto využit např. pro spolupráci s kolegy v zahraničí. Nejdůležitějšími úkoly pro nejbližší budoucnost se stalo vytvoření odborné terminologie a zlepšení informovanosti mezi jeskyňáři o esperantu, esperantském hnutí a jeho současných možnostech.

3. ročník SPELEOTENDARO se

bude konat v září 1988. Zájemci o podrobnější informace pište na adresu:

Esperantský klub pri Múzeu Janko Krála, nám. Svobody 31, 031 01 Liptovský Mikuláš.

NOVÁ ŠTOLA PRORAŽENA

V rámci budování nového střediska Koněpruských jeskyní je z menšího lomu S od nynějšího střediska ražena cca 100 m dlouhá štola ústící do severního konce Vánoční jeskyně. Ražba štoly byla sledována s nemalým zájmem, jednak z hlediska objevu nových dutin a jednak, zda se štola vůbec strefí do Vánoční jeskyně, mapované už před lety dlouhým polygonovým tahem v úzkých nepřehledných chodbičkách (mapéři: J.Hromas, P.Nosek).

První předpoklad zklamal - štola na několika místech zastihla jen velmi úzké korodované škvíry. Tato část masivu Zlatého koně je z krasového hlediska sterilní. Pouze jedna škvíra, ležící už blízko jeskyně, byla vyplněna žlutou krasovou hlinou. Zato druhý předpoklad vyšel snad na víc jak 100% - štola zastihla jeskyni nejenom v předpokládaném místě, ale i výškově velmi přesně. Strop štoly plynule přechází do stropu jeskyně. K proražení do jeskyně došlo koncem prosince 1986 a v lednu až únoru 1987 bylo budováno kolejíště a začíná se s vývozem hlíny a s kopáním nové přístupové cesty do jeskyně. Zároveň ražba štoly ukázala, že měření závesným kompasem, je-li provedeno pečlivě - může být velmi přesné. Konečně to již dávno věděli horníci, pro které byl závesný kompas dlouho základním měřičským přístrojem i pro náročné práce.

OBSAH :

IN MEMORIAN	5
EXPEDICE TASMANIE	
3. zpráva	6
CÍNSKÁ SPELEOLOGIE - R.Bridgeman	8
EXPEDICE HISPANIA - J.Wagner	9
OBJEVENA JESKYNE MORAVA - J.Cetkovský, V.Sádek	12
GEO SPELEOS VE FRANCII A SPANELSKU - S.Kácha	13
JASKYNA BOBÁCKA - L.Kováč	16
V JESKYNI ASTILEU - L.Benýšek	18
DALŠÍ OBJEVY V JESKYNI SESURI - J.Musil	19
JAK JSME OBJEVOVALI VĚCNOU LABUŽ - R.Tásler	20
"PLZEN V BULHARSKU" - J.Seidl, J.Sýkora	21
TECHNIKA	23
Protiplíšňové obaly na chleba - V.Cílek	
Zlepšovák pro karbidku - J.Novotný	

Fotografie: na titulní straně je záběr výzdoby v jeskyni Morava - objevené v Itálii (autor snímku J.Wagner). Snímek na zadní straně obálky je rovněž od J.Wagnera a patří k Expedici Hispania.

Na straně 4 - Ochozská jeskyně v době inundace. Krása krápníkové výzdoby je znásobena reflexy na vodě (autor snímku J. Himmel).

Naši drží čtenáři, stále máme nedostatek kvalitních černobílých fotografií a tak stále očekáváme vaše nové snímky. Posílejte zprávy o svých objevech i akcích !!!!

Hlašte nám každou změnu v adresě, ať STALAGMIT nalezne včas své čtenáře.

Distribuci zajišťuje:

ZO ČSS 1-06
SPELEOLOGICKÝ KLUB PRAHA
prac.skupina Stalagmit
Slezská 48
120 00 PRAHA 2

Adresa redakce:

S T A L A G M I T
(Vladimír Vojíř)
120 00 PRAHA 2 - SLEZSKÁ č.48

CENA VÝTIKU: zdarma

STALAGMIT

zpravodaj
České
speleologické
společnosti
určený
pro
členy
a
spolupracovníky

Vydává:

ZO ČSS 1-06
SPELEOLOGICKÝ KLUB PRAHA
120 00 Praha 2 - Slezská 48

Odpovědný redaktor:

VLADIMÍR VOJÍŘ

Redakční rada:

Dr. V. CÍLEK, J. HOVORKA,
Dr.K.SCHUMANN, Dr.R.TÁSLER,
V.VOJÍŘ

Tisk:

TISKÁŘSKÉ ZÁVODY PRAHA
závod 3, provoz 33

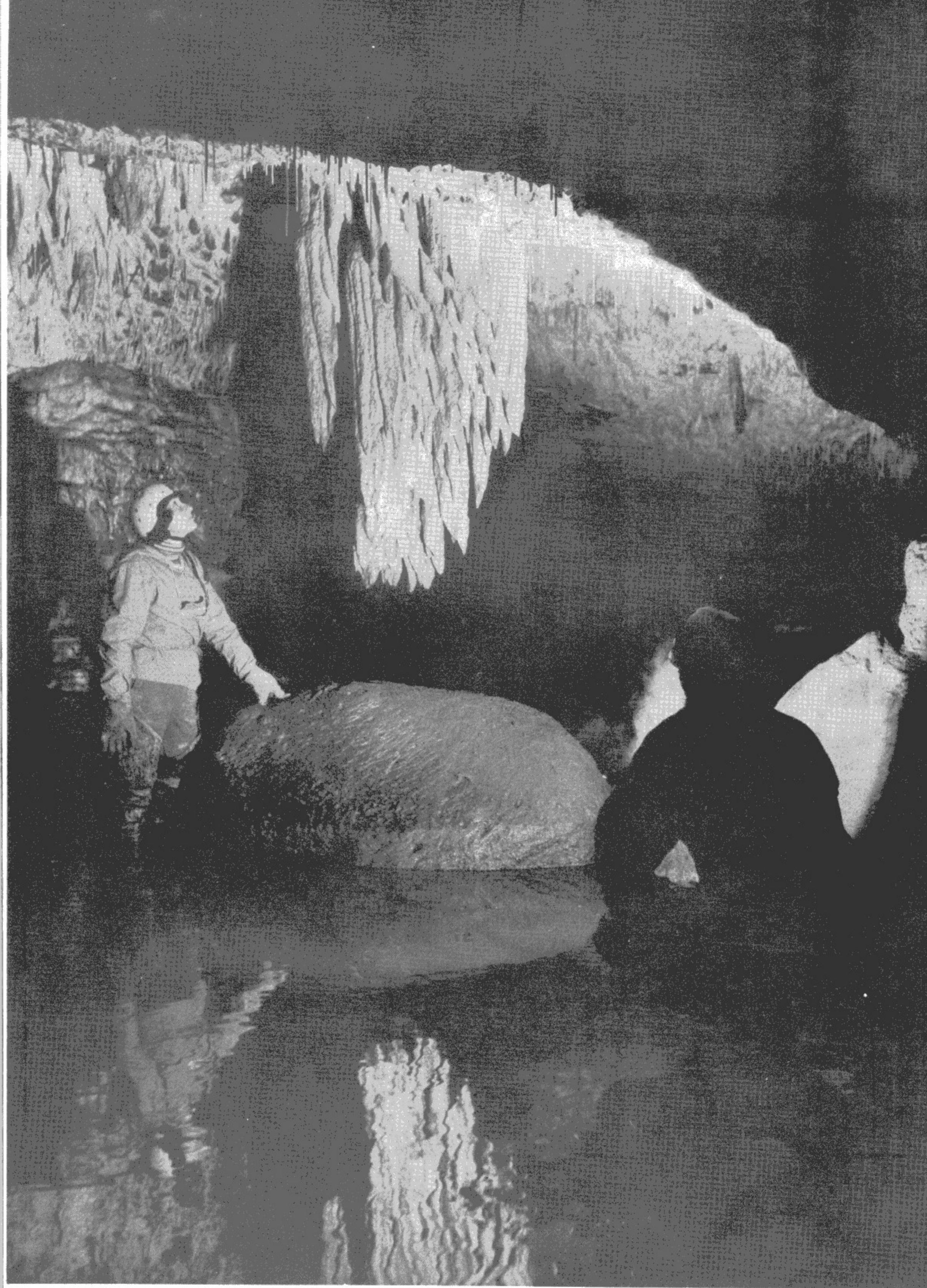
Počet výtisků:

3.000

310011287

DOPISOVATELÉ:

Dr. P.Bosák (1-01), Fr.Muchna (1-02), S. Fára (1-03), Dr.V. Cílek(1-04), St.Kácha (1-05)
Dr.Fr.Skrivánek(1-07), Dr. V. Cajz(1-10), Ing.P.Bašík(2-01)
Ing.J.Seidl(3-01), J. Petersová(3-02), Ing.J.Voves(3-03)
M.Zwettler(3-04), Fr.Baroch (3-05), V.Velechovský(4-01),
Ing.L.Vavřinec(4-02), V.Balatka(5-01), Dr. R. Tásler (5-02), O.Jenka(5-03), + J. Musil (5-04), E. Bartoň(6-01)
L.Jakubcová(6-02), D.Kuchaříková(6-03), M.Sedlák(6-05)
Dr.M.Kirchner(6-06), P.Vašík (6-07), H. Havel(6-08), Ing. M.Piškula(6-09), K. Skoupý (6-10), Dr. J.Himmel(6-11),
Dr. J.Urban(6-12), P.Samuel (6-13), Ing. O.Šimíček(6-14)
Ing. J.Fatka (6-15), Ing.F. Šmíkmátor (6-16), Ing. V.Kacetl (6-17), J.Prokop (6-18)
Ing. J.Kučera(6-19), O. Štos (6-20), I.Komárková (6-21), J.Górecki(7-01), Ing.L.Benýšek (7-02),+ J.Cetkovský(7-03), D. Janák(7-04), M.Moravec(7-05), R. Sedlář(7-06), V. Rozsypal (7-07), V.Král(7-08), I.Kopecký(7-09), Zd.Tichopád (7-10)

ČESKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLEČNOST

ÚSTŘEDNÍ VÝBOR

se zármutkem oznamuje, že v průběhu speleologické expedice

v propasti Michele Gortani v Itálii tragicky zahynuli

Jaromír Musil

Zdeněk Nigrin

Miroslav Pešek

Ztrácíme tak kamarády, kteří věnovali své úsilí a energii mládí

velké lásce — jeskyňářství.

Ve jménu poznání, pro které neyahali učinit vše,

položili i své životy.

Čest jejich památce!

V Praze, 21. října 1987

EXPEDICE

TASMÁNIE

3. zpráva Hobart 4.4.87

Dost těžko lze do jednoho dopisu napsat co všechno jsme za minulý měsíc prožili, tj. za měsíc pobytu a bádání v nádherné divočině horského krasu v oblasti Mt. Anne. Celá akce se rozeběhla parádně. Najmuli jsme auto, druhé půjčil kamarád a odvezli jsme sebe i všechn expediční materiál pod hory do malého lomu. Potom následovaly dvě vynášky na hřeben, což znamená projít 5 km bažinou a pak nastoupit 700 výškových metrů v deštěném pralese jen po úzké stezce, kde je nutno padlé velikány přelézat i podlézat. Hned po zabydlení však začaly problémy. Nejprve nás sníh a vichřice doslova smetly z hřebenu, pak jsme při třetí cestě dolů pro další věci zjistili, že všechny věci zanechané v lomu jsou pod vodou, trochu se to tady rozvodnilo, a do třetice všeho dobrého a zlého, že jsme někde pozapomněli veškeré zásoby cukru. Musela následovat některá opatření, abychom mohli vůbec fungovat a plnit hlavní cíl výpravy – průzkum jeskyňářsky neposkvrněných částí planiny. Předně jsme přestěhovali tábor do propastovitého vchodu nejhlubší jeskyně Austrálie – Anne – a – Kananda, kde jsme v hloubce asi 80 m ve velkém dómu osvětleném denním světlem pobývali po celou dobu této akce. Pak byly přebrány suché a mokré potraviny a hlavně vyslán David a Láďa pro cukr do nejbližší osady Maidena. To se jednoduše řekne, ale hůře provádí. Chlapci museli pěšky urazit 80 km, využít autostopu a vrátit se zpět do tábora. To všechno během dvou dnů.

Konečně mohlo začít expediční dění. Nejprve jsme měli v plánu sportovně slézt Kanandu (-373m),

abychom mohli lana použít na průzkum jinde, ale ukázalo se, že to nebude tak jednoduché. Celý sestup si nakonec vyžádal tři akce, které ovšem nenásledovaly hned po sobě. Využívali jsme špatného počasí, protože v systému Kanandy je i v době vyšších srážek sucho, kdežto v pralese na planině naopak značně mokro. V době lepšího počasí jsme bádali na planině. Někdo se může podivit nad třemi akcemi k dosažení hloubky -373 m, ale hned vše vysvětlíme. Dolomit, v kterém je Kananda vyvinuta, je značně zvětralý, nýť jde do takovýchto míst doslova zatlačit prstem. V nezvětralých partiích je skála naopak zase značně křehká a nýty se vylamují. Potíž byla v tom, že v jeskyni starší nýty nejsou! Jak to místní jeskyňáři vystrojují, nám není jasné. Našli jsme pouze láhůdku pro technickou komisi. Ferdo, jsou tu dvě obří plaketky a v nýtu jsou upevněny šrouby o průměru 6mm. Myslíme si, že to zcela postačovalo, protože nýty šly vyndat rukou. Ze všeho vyplývá, že jsme celou Kanandu museli vynýtovat, a to se značnými potížemi a ještě jsme dna málem nedosáhli. Ve stěně mohutné 80 m hluboké šachty jsme marně hledali okno, kudy měla vést cesta na dno. Už jsme to chtěli zabalit, vlastně jen 30 m od konce, ale podařilo se nám ze dna šachty najít zkratku. Dosažení nejhlubšího místa v Austrálii nás potěšilo dvojnásob.

Jednak jde o nej... a za druhé jsme objevili mnohem kratší cestu, než je původní. Kananda má ještě jednu větev zhruba stejně hlubokou jako ta naše slezená. Je v ní nejdelší šachta Austrálie – Heartbeat, má hloubku 118 m.

Mezi těmito akcemi v Kanandě a hlavně po nich probíhal průzkum na planině. Celé ne moc rozsáhlé krasové území – Mt. Anne Area je budováno

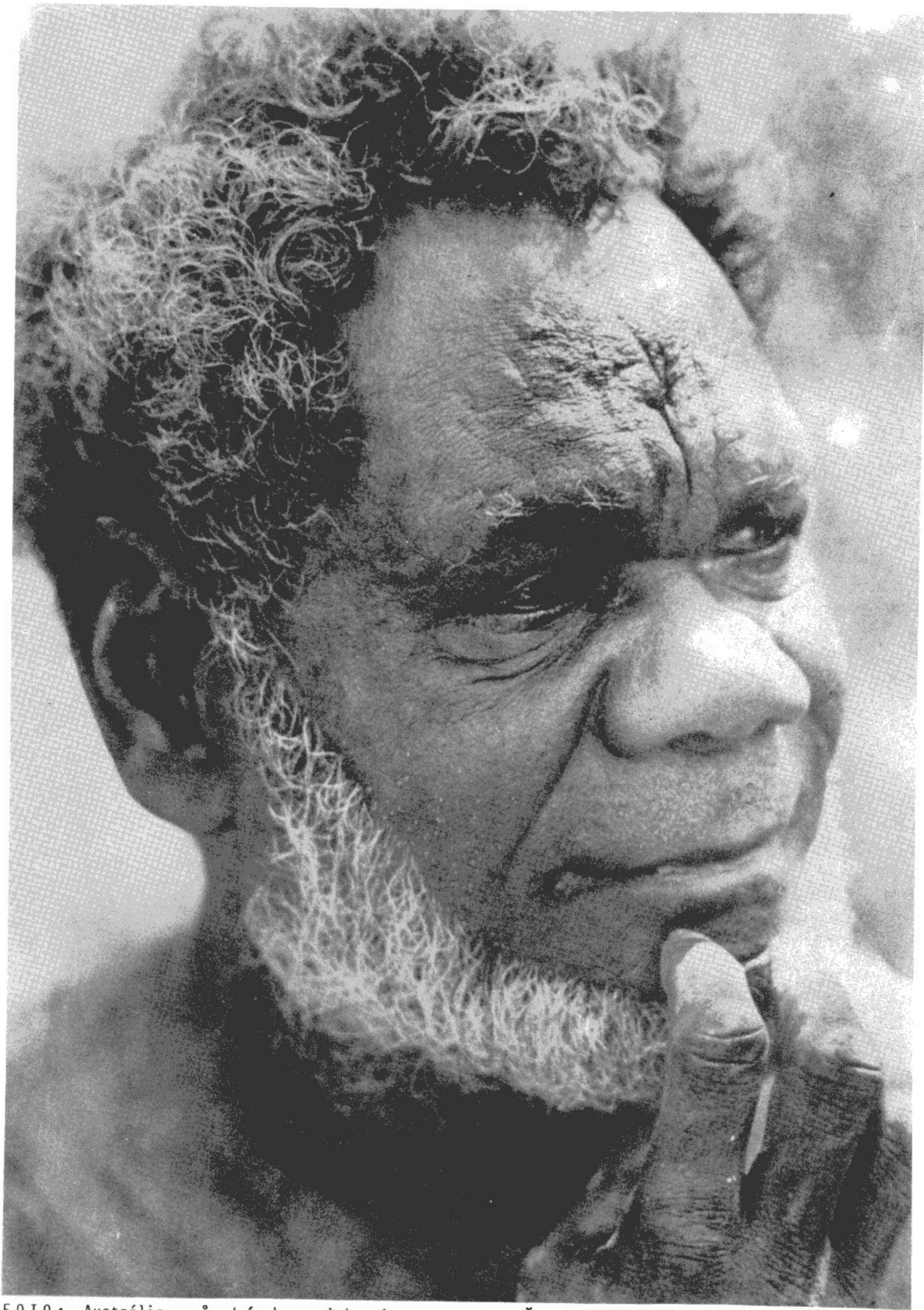

FOTO: Austrálie - původní obyvatel kontinentu - snímek ČTK

světlešedými jemnozrnnými dolomity. Literatura uvádí plochu 10 km čtverečních. Planina je zčásti probádána, naposled v prosinci zde působila velká sydneyjská expedice, ovšem vzhledem k charakteru porostu je zde ještě mnoho práce. Velké i menší členité deprese jsou zarcstlé hustým deštným pralesem a situaci zhoršují ještě vystupující křemencové hřbitky, které nejsou pro rozvoj jeskyní zrovna vhodné. Náš průzkum jsme soustředili na nejseverovýchodnější výběžek, kde zatím nikdo nebádal. Nejprve jsme museli porostem prosekat stezku a potom denně chodit za jeskyněmi 3 hodiny. Jeden a půl hodiny tam, to samé zpět do tábora v Kanandě. Je těžké vylíčit pocit, který ve vás v mechu, roští a kapradí při hledání nových děr zmocní, když si uvědomíte, že tudy jednou někdo prošel a ten dotyčný zde buď zapomněl starý ešus nebo prostě jeho kosti leží někde pod lišejníkem opodál. Ne, to není žert. To se tady běžně stává, že se tramp v lese ztratí a nikdo ho již nikdy nenajde. Zrovna v průběhu naší expedice někdo v okolních horách opět zahynul.

Musíme se vrátit k jeskyňářině a ne se pouštět do úvah o nádherné neporušené, ale drsné přírodě. Je málo místa.

Našli jsme množství děr a jeskyní, ale jen 12 respektive 11, jsme se rozhodli zdokumentovat. Omezíme se na tu největší. Je hluboká -77 m a délka chodeb je mezi 350 - 450 m (ještě nemáme zkreslen plán). Objevování bylo zajímavé. Jirka s Ládou našli otvor zarostlý mechem a v hloubce několika metrů se prokopali do další šachty. Vzhledem k odhadnuté hloubce přes dvacet metrů jsme se rozhodli jeskyni zdokumentovat o den později. Při tom se podařilo Petrovi s Davidem prokopat dalším závalem. Mimochodem v každé větší díře jsme museli někde hrábnout. Když vylezli zpět na povrch, měli oči půl metru vylezlé z důlků. Prý obrovské prostory. A ono jo. Největší dóm má rozměry 35 x 40 m a na obě strany jdou zařízené chodby s malými potůčky. Mezitím co čtyřčlenná skupina pod Radkovým vedením bádala tuto jeskyni, jejíž vchod byl pracovně označen MA-CS-10, Jirkovi s Ládou se podařilo proniknout za převískem ve vchodu MA-CS-12 do větší hloubky. Radostná situace nastala, kdy Radko s Vládou v jedné z vysokých chodeb dostali sprškou šutru do přileb. To se Jirkovi s Ládou podařilo spojit "dvanáctku" s "desítkou".

Tím skončíme vyprávění o průzkumu, které bylo víc než stručné a po dalším měsíci popíšeme sestup do nížin, který též nebyl bez zajímavostí a další naše působení.

Účastníci expedice

ČÍNSKÁ A ŠVÝCARSKÁ SPELEOLOGIE

Ministerstvo státní bezpečnosti Čínské lidové republiky nedávno pozvalo delegaci amerických soudních vědců k setkání s čínskými vědci. Byl jsem pozván na třídyenní červnovou cestu, uspořádanou Americkou akademii soudních věd. Jelikož nedávné zprávy v časopisu NSS NEWS hovořily o společné čínsko-britské speleologické akci, doufal jsem, že se setkám s místními jeskyňáři. Díky úsilí našich hostitelů se setkání uskutečnilo.

Setkal jsem se s ředitelem a několika členy Ústavu pro geologii krasu v Guilinu. Místo ústavu jsou umístěny v zajímavém muzeu, věnovaném krasové geologii. Promítl jsem diapozity o jeskyních USA a Mexika a hovořil jsem o NSS (National Speleological Society) a Nadaci pro výzkum jeskyní. Ředitel mně sdělil, že oni a Britové nedávno dosáhli hloubky 300 metrů v jeskyni v západní Číně. Potenciál v této oblasti je velký. Zajímavé bylo sdělení, že angličtí kolegové cvičí Číňany v jednolanové technice. Poté, co jsme po řece Li projeli nejlepším věžovým krasem na světě, z plného srdece souhlasím s Tony Walthamem: řeka Li musí být jedna z nejmalebnějších na světě. Ředitel mi také sdělil, že Francouzi jednají o účasti na společné jeskyňářské akci s Ústavem. Doufám, že Američané učiní totéž. Proto předběžně plánuji uskutečnění takové expedice na r. 1987 nebo 1988. Kdo máte zájem se zúčastnit, spojte se prosím se mnou.

Po ukončení pobytu v Číně jsem strávil 6 týdnů v Evropě a navštívil jsem ve Švýcarsku pozoruhodné muzeum. Severně od Interlakenu, v sousedství turistické jeskyně St. Beatushöhlen, bylo v r. 1984 otevřeno muzeum věnované výhradně výzkumu jeskyní. O této úžasné věci mi řekl Willi Grimm, bernský přítel-jeskyňář a přispěvatel do tohoto muzea. Ač je malé, je neobyčejně dobře uděláno a stojí za návštěvu. Je tu vystavena a popsána jeskyňářská výbava (všeobecná, vertikální, aqualungi, výbava pro měření). Zdi jsou pokryty vynikajícími fotografiemi a plány jeskyní, hlavně švýcarských. Je to jediné muzeum svého druhu, o němž vím.

Ron Bridgeman

(z NSS NEWS November 1986 přeložila H. Šimíčková)

E X P E D I C E H I S P A N I A

#####

Podobně jako 80 dalších členů (i nečlenů) ČSS zamířili o prázdninách 1986 také členové ZO ČSS 7-01 Orcus Bohumín na 9. světový speleologický kongres do Barcelony. Na kongres jsme dorazili a na jeho jednání také působili. Expedici a vyslání na světové fórum speleologů jsme si nespletli s turistickým výletem.

Expedice se mimo členů ZO ČSS 7-01 Orcus Bohumín (kteří ji připravili) zúčastnilo i 5 speleologů ze ZO ČSS 7-03 Javoříčko, 10 speleologů klubu PTTK Bielsko-Biala z PLR (ti se připojili v Itálii) a jeden švédský speleolog. Dále se na výpravě podíleli 4 členové ze zvoucích speleologických organizací z Fose v Itálii.

Cestovalo se upraveným autobusem Škoda a vozidlem Volha combi. Další dvě vozidla - kamion a mikrobus Mercedes vlastnila polská část výpravy.

Celá akce trvala od 20.7. do 23.8. 1986.

20.7. - 27.7. probíhala přeprava na trase Bohumín - Pyreneje - Národní park Sant Mauricio. Přeprava však byla časově mnohem delší, než bylo plánováno. Náš expediční autobus nám předvedl celou škálu poruch a havárií - trojí defekt, poručku měchů, čerpádla nafty, posilovače řízení a to nejlepší nakonec - ve stoupání do Andorry prasklo těsnění pod hlavou motoru. A protože řidič samozřejmě náhradní s sebou neměl, neměl, znamenalo to třídenní opravu v polních podmírkách (opravu pomocí plechu z coca-coly). A tak nám na Národní park Sant Mauricio v Pyrenejích (asi 40 km od města Sort) zbývají dva dny. San Mauricio je vysokohorská skupina s množstvím jezer a vodopádů, které napájí potoky z tajících firnových polí. Nejvyšší horou je Pics de Bassiero (2903 m).

Celá oblast je známá řadou vysokohorských tras a horolezeckých cest různých obtížností. Z důvodů omezených časových možností si dvojice JJ.Wagner - V. Šutta vybírají dvě skalní věže Agulles de Basiero (2.758 m.n.m.), které se tyčí nad centrální částí Sant Mauricia a horskou chatou

d'Amigtgés. Volným lezením zdolávají jejich jihozápadní stěnu. Z národního parku se během dvou dní přemísťuje výprava do krasu ležícího nad městem Villanova, asi 30 km jižně od Barcelony. Tento planinový kras lemuje středomořské pobřeží a je znám stovkami vertikálních systémů, které dosahují hloubky do -300 metrů. Zde od 30.7. do 6.8. zůstává jedna část výpravy (6 členů), kteří zdolali celkem 5 vertikál, zatímco druhá část výpravy působila na 9. světovém kongresu v Barceloně.

6.8. - 8.8. se celá expedice přepravuje z Barcelony přes Francii na hřeben Monti Lessini (leží nad městem Veronou v Itálii). Přeprava byla opět provázena poruchami motoru (opravené těsnění prasklo), což si vyžádalo jednodenní opravu asi 60 km před Veronou. Na hřebenu Monti Lessini očekávala výpravu již skupina speleologů z Bielsko-Bialej, která zde působila již od 1. srpna. Úkolem této skupiny bylo vystrojit systém **Spluga della Preta** lany na staré dno (do hloubky 998 m). Toto bylo provedeno a naši polští komáři spolu s jeskyňáři klubu FOSE (provádějí výzkumy ve Spluze della Preta) nás už očekávali. Po vybudování našeho tábora začíná od 10.8. aktivní práce ve Spluze.

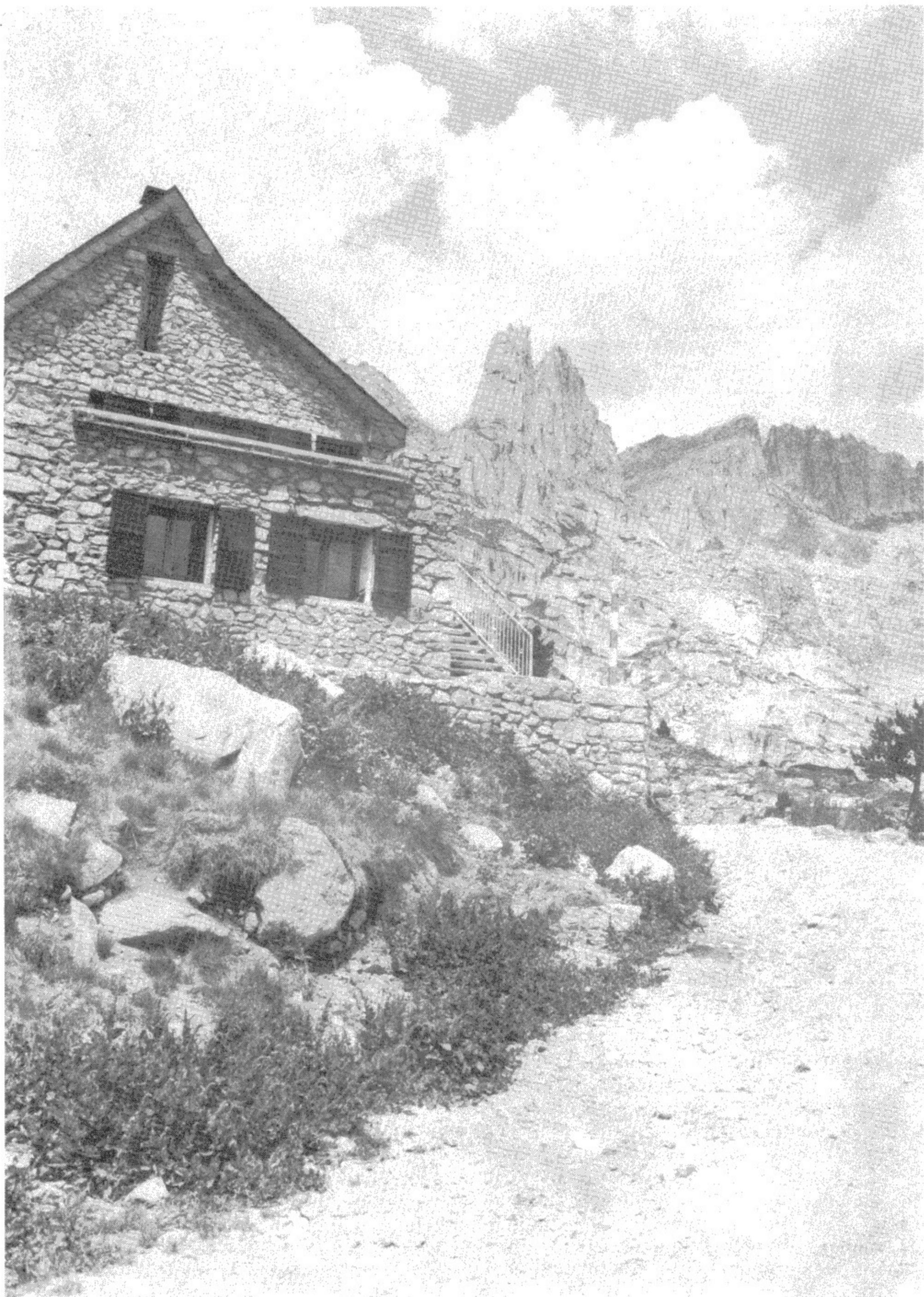
Časový přehled sestupů:

10.8.(13,00) - do systému sestupuje I. čs. družstvo (J.Wagner, V.Šutta, M.Reichenbach) s kompletním materiálem pro vybudování podzemního tábora (na spaní jsou použity pérové spací pytle polské výpravy a závesná lůžka z padákoviny). Úkolem této skupiny bylo založit v hloubce -700 m (na dně studny **Torino**) bivak a v příštích dnech provádět exploraci a prolongaci v nově objevených částech a novém dně **Veochio Trippa** a provést v celém systému fotodokumentaci.

(20,00) - založen bivak v malém bočním domu, asi 10 m nad dnem **Abisso Torino**.

(24,00) - sestup zahajuje I. polské dvoučlenné družstvo s cílem sportovního sestupu na staré dno (-998 m) bez materiálu.

11.8.(03,00) - sestup zahajuje II. polské družstvo (explorační) s cílem dosáhnout bivaku a po spánku vystřídat v exploraci I. čs. družstvo.

Národní park Sant Maurici (Pyreneje) v pozadí Aquelles de Basiero (2.758 m.n.m.) -foto J.Wagner

Bivaku dosahují v 9,00 hodin.

(09,00) - I. čs. družstvo zahajuje sestup z bivaku na nové dno systému. Po vystrojení této části **Splugy della Prety** v koncových bodech **Vecchio Trippa** (v této části se zcela mění charakter jeskyně. Podzemní tok na dně studny **Boloňa** spadá na staré dno a nové partie představují rozsáhlé suché bludiště závalových dómů, puklinových vertikál, úzkých průlezů, které spojují jednotlivé partie. Počva je pokryta silnou vrstvou nickamínku a flyšové, tektonicky narušené vrstvy vápenců jsou často zborceny a vyplňují do značné výše rozsáhlé koridory) provádí pokusy o proniknutí do nových partií a případně tak prohloubení systému. Exploraci, která končí negativně, zakončují ve 23,00, kdy je střídá v bivaku II. polské družstvo.
12.8.(03,00) - z části **Vecchio Trippa** se vrací II. polské družstvo, které po krátkém odpočinku zahajuje výstup na povrch.

(06,00) - I. čs. družstvo likviduje podzemní bivak, balí materiál do vaků a v 8,00 hod. zahajuje výstup a retransport materiálu (retransport prováděn vynášením vaků každým ze speleologů).

(12,00) - na povrch vystupuje II. polské družstvo.

13.8. - do vstupní vertikály, studny -130 m, byl nainstalován lanový výtah s klecí pro 3 osoby.

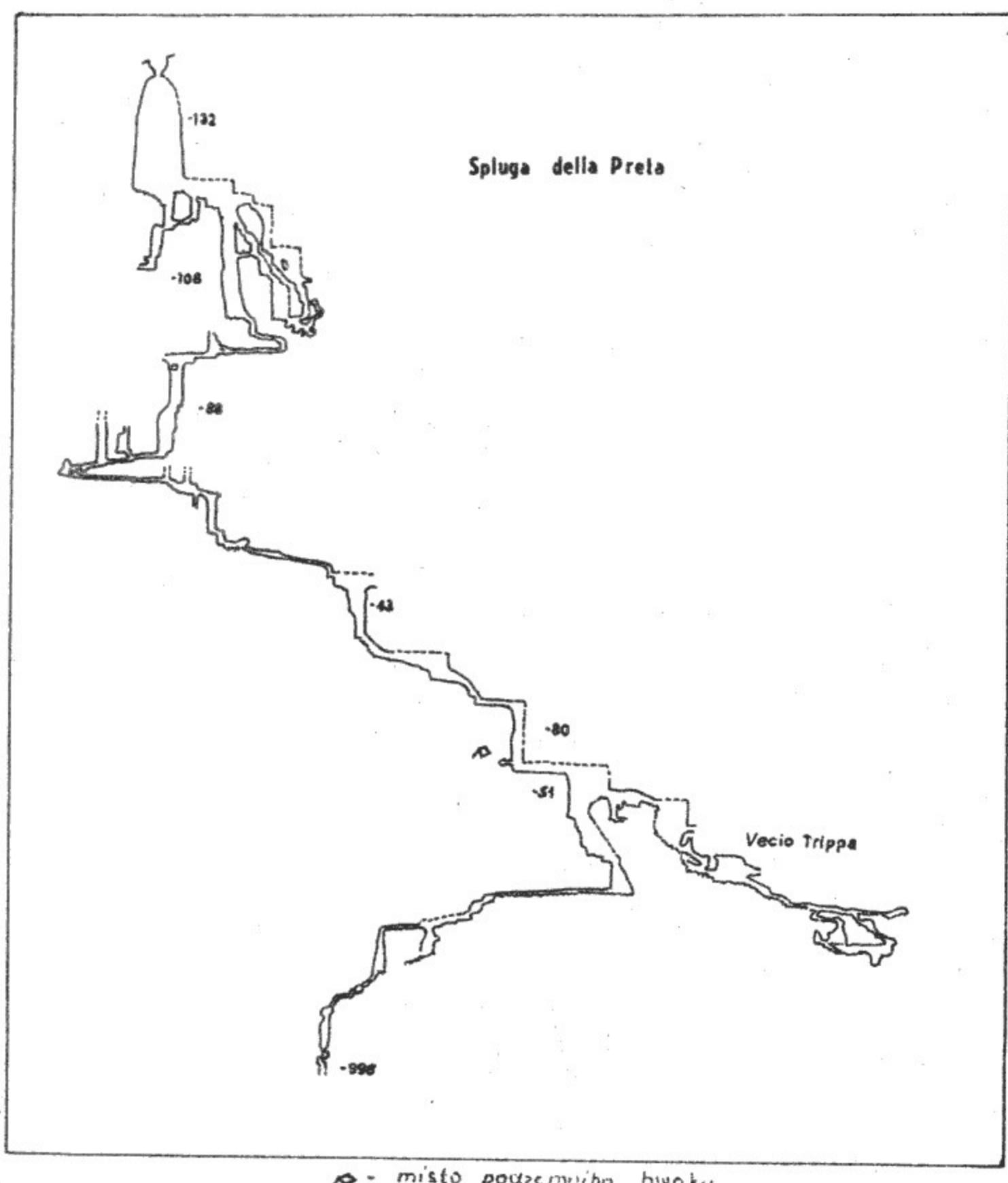
(16,30) - vystupuje III. polské družstvo retransportující materiál ze dna systému.

(23,00) - vystupuje na povrch IV. družstvo, které však zlikvidovalo lanový materiál pouze do -300 metrů.

14.8. - dokončena likvidace materiálu ze systému.

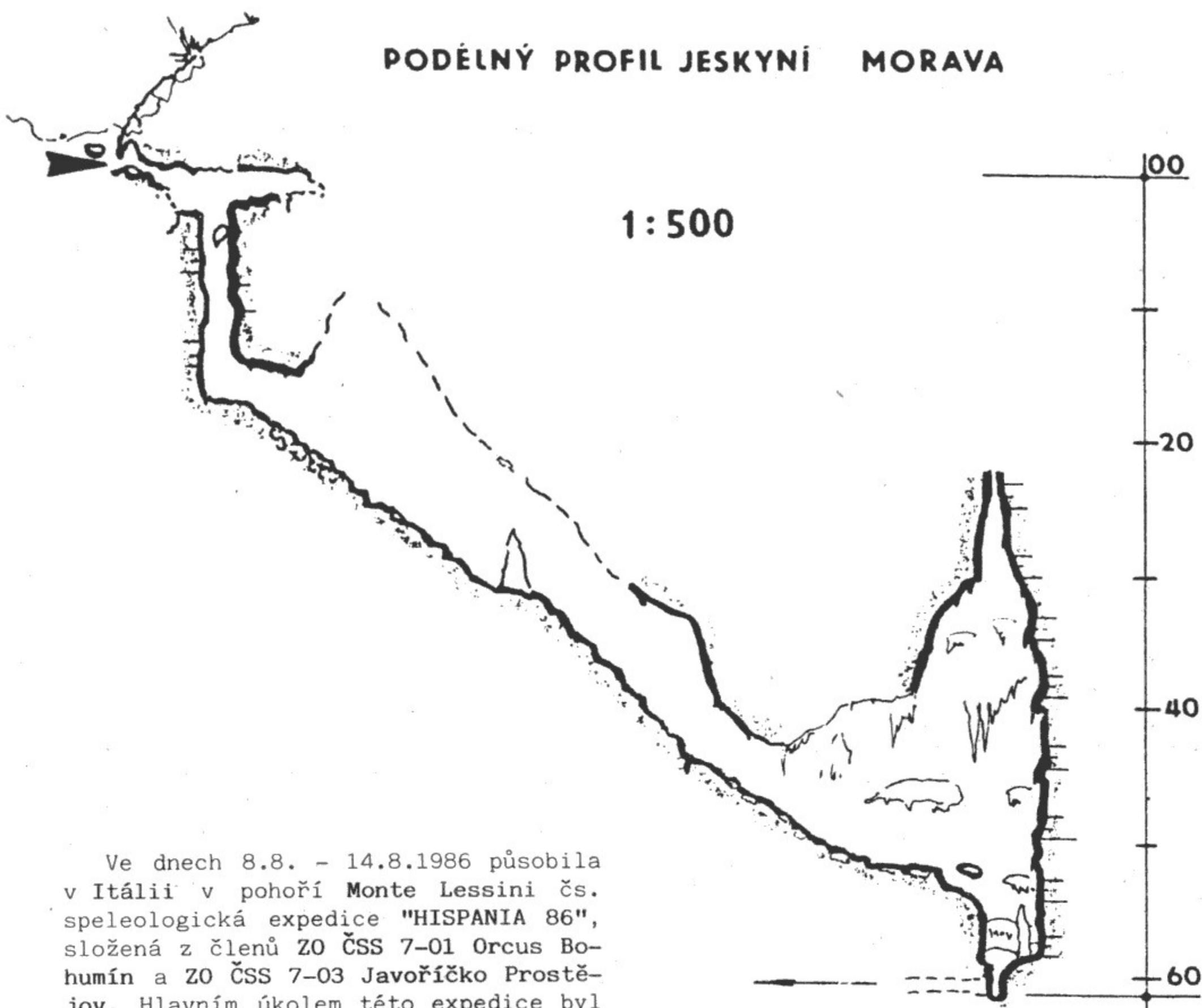
Pozn.: k sestupu do **Splugy della Prety** byla použita nová statická lana polské výroby (ø 10mm), která se plně osvědčila.

J. Wagner, ZO ČSS 7-01 Orcus Bohumín

*****
OBJEVENA JESKYNĚ MORAVA
*****

PODÉLNÝ PROFIL JESKYNÍ MORAVA

Ve dnech 8.8. - 14.8.1986 působila v Itálii v pohoří Monte Lessini čs. speleologická expedice "HISPANIA 86", složená z členů ZO ČSS 7-01 Orcus Bohumín a ZO ČSS 7-03 Javoříčko Prostějov. Hlavním úkolem této expedice byl pokus o prolongaci systému známé propasti *Spluga della Prata*.

Mimo rámec výzkumu ve *Spluze*(-998m) členové prostějovské skupiny provedli povrchovou rekognoskaci krasové oblasti. Ve vzdálenosti necelých 300 m jihovýchodně od *Splugy*, v místech geologického zlomu a v korytě suchého potoka zjistili tzv. "dýchání sutí". Po usilovné celodenní práci se podařilo provizorně zajistit prostup do nového systému. Další den bylo započato s měřením, které bylo přerušeno průtrží v horách a aktivním tokem v systému. Příští den bylo měření dokončeno a členové italské speleologické skupiny z *Fosse* byli seznámeni s objevem.

Jeskyně byla po dohodě nazvana

"MORAVA" a dosud koncová síň s nádhernou krasovou výzdobou "Síní italsko-československého přátelství".

Systém pokračuje dále úzkým meandrem, ale z důvodů dalšího programu expedice nebylo možné v průzkumu pokračovat. Italští přátelé přislíbili, že zabezpečí vchod a budou zde pokračovat. O osudech jeskyně *Morava* bude ZO ČSS 7-03 průběžně informována.

Na objevných pracích se podíleli členové ZO ČSS 7-03 Javoříčko Prostějov: M. Vaněk, A. Tomica, J. Koudelka, Ing V. Šádek, J. Cetkovský a při otvírových pracích též pomáhal intenzivně štáb ČST Ostrava.

+ Cetkovský Josef, Ing. Šádek Vladimír

GEOSPELEOS VE FRANCII A ŠPANĚLSKU 1986

Ve dnech 20.7. - 16. 8. 1986 uskutečnila ZO ČSS 1-05 Geospeleos tématický zájezd do některých krasových oblastí Francie a Španělska. Přeprava osob byla uskutečněna osobními auty a speciálně upravenou Avií.

Přes Rakousko a Itálii kde jsme se zastavili na několik dní v Dolomitech, projíždime tunelem Frejus pod pohořím Alpes Cottvennes do Francie.

Údolím řek Arc a Isere míříme přes Croles jež je sídlem firmy Petzl (výrobce speleo výzbroje a výstroje) do Grenoblu. Odtud pak do centra francouzských speleologů, krasové oblasti Vercors. Území bylo v roce 1970 vyhlášeno národním parkem o rozloze 135 tisíc hektarů. Rozkládá se jihozápadně od Grenoblu v západní části Dauphinských Alp. Vercors dosahuje výšky 2.431 m.n.m. vrcholem Le Grant Veymont.

Při severním okraji parku na planině Sornin se nachází ústí známé propasti Gouffre Berger hluboké 1.148 m.

Naším cílem byla budova Francouzské speleologické školy pod vesnicí St. Martin, kde jsme byli slušně přijati. Hned týž den se vydáváme do dalšího střediska speleologů - Le Chapelle, jeskyňářský dům je však uzavřen. Cestou zpět navštěvujeme pěkný krasový kaňon Les Grands Goulets. Večer domluváme s půvabnou ředitelkou školy exkurzi do některé propasti v okolí. Na Vercors je lokalit opravdu značný počet. Nakonec nám byla doporučena L'Antre Des Damnes hluboká přes 600 m. Je vzdálena asi 30 km jihovýchodně od St. Martin. Auty proto jedeme na parkoviště u vsi Corancon a dále asi 6 km pěšky k ústí propasti. Část účastníků dává přednost povrchové exkurzi.

Vstup je úzký v mělké depresi, následuje meandr a pak řada stupňů z nichž vyniká ve vrchní části 200 m hluboký úsek, končící 80ti metrovou impozantní studnou. Zde dosahujeme -365 m a tím máme za sebou většinu vertikálních partií. Zbývají nám už jen tři kolmé úseky a dlouhá chodba svažující se ke koncovému sifonu. Pro nedostatek času dál už nepokračujeme. Vylézáme v hluboké noci a návrat k

autům v neznámém terénu se mění v do cela slušné bloudění, takže nás zachraňuje až svítání.

Po této akci směřujeme přes Provence do oblasti Les Grands Causses (Velké Causses). Je to po Dinárském krasu nejlépe vyvinutá krasová oblast v Evropě. Jedná se o typ krasu "causses" s rozsáhlými tabulovitými náhorními plošinami z druhohorních vápenců. V Causses de Sauveterre navštěvujeme zpřístupněnou jeskyni Aven Armand, jednu z nekrásnějších v Evropě. Vstupní propast je opatřena výtahem, který návštěvníka dopraví do překrásně vyzdobených prostor jeskyně.

Naše další cesta vede podél Středozemního moře na španělské hranice a dále do Barcelony - perly Katalánska. Zde se konal ve dnech 2.-8.8.1986 Mezinárodní speleologický kongres. Zúčastňujeme se oficiálního zahájení a prodejní výstavy speleo výstroje a výzbroje, dále pak výstavy knih a periodik se speleo tématikou. Máme tak možnost přesvědčit se o tom, co se v současné době vyrábí, používá a vydává ve světě.

Naším hlavním cílem je počít Picos de Europa v Asturii na severu Španělska. Před vlastní cestou do pohoří

si ve dvou skupinách nenecháváme ujít dvě zajímavé lokality. První je světoznámá jeskyně Altamira, ležící asi 40 km západně od přístavního města a letoviska Santander, při pobřeží Atlantiku ve Staré Kastilii. V minulém sto-

centrální části dosahující výšky přes 2.600 m.n.m. má statut národního parku. Vyniká nejen divokostí reliefu, bohatou faunou i florou, ale v posledních letech se zde podařilo řadě jeskyňářských expedic objevit i pro-

letí byly v jeskyni objeveny prehistorické kresby a rytiny velice dokonalého provedení. Jedná se asi o 150 obrazů, většinou zvířat, které vznikly přibližně před 14ti tisíci lety. V současné době je jeskyně uzavřena z důvodů ochrany a zachování vzácných uměleckých děl. Vedle jeskyně funguje malé muzeum s prodejem pohledů, dia atd. Přesná kopie Altamiri je v Madridu v **Národním archeologickém muzeu**.

Druhá lokalita je Cueva del Pindal, ležící asi 7 km západně od městečka Unquera přímo na břehu Atlantiku v Asturii. Tato nevelká zpřístupněná jeskyně, jejíž největší zvláštností jsou originální prehistorické kresby, kterých je však velice poskrovnu se s Altamirou samozřejmě srovnávat nemůže. Navíc je velmi špatně osvětlena a průvodkyně nám nedovolila fotografovat. U jeskyně nelze získat pohledy ani prospekty, ale pouze vstupenku za 100 pesos na osobu.

Vápencové pohoří Picos de Europa v

zkoumat mnoho podzemních systémů.

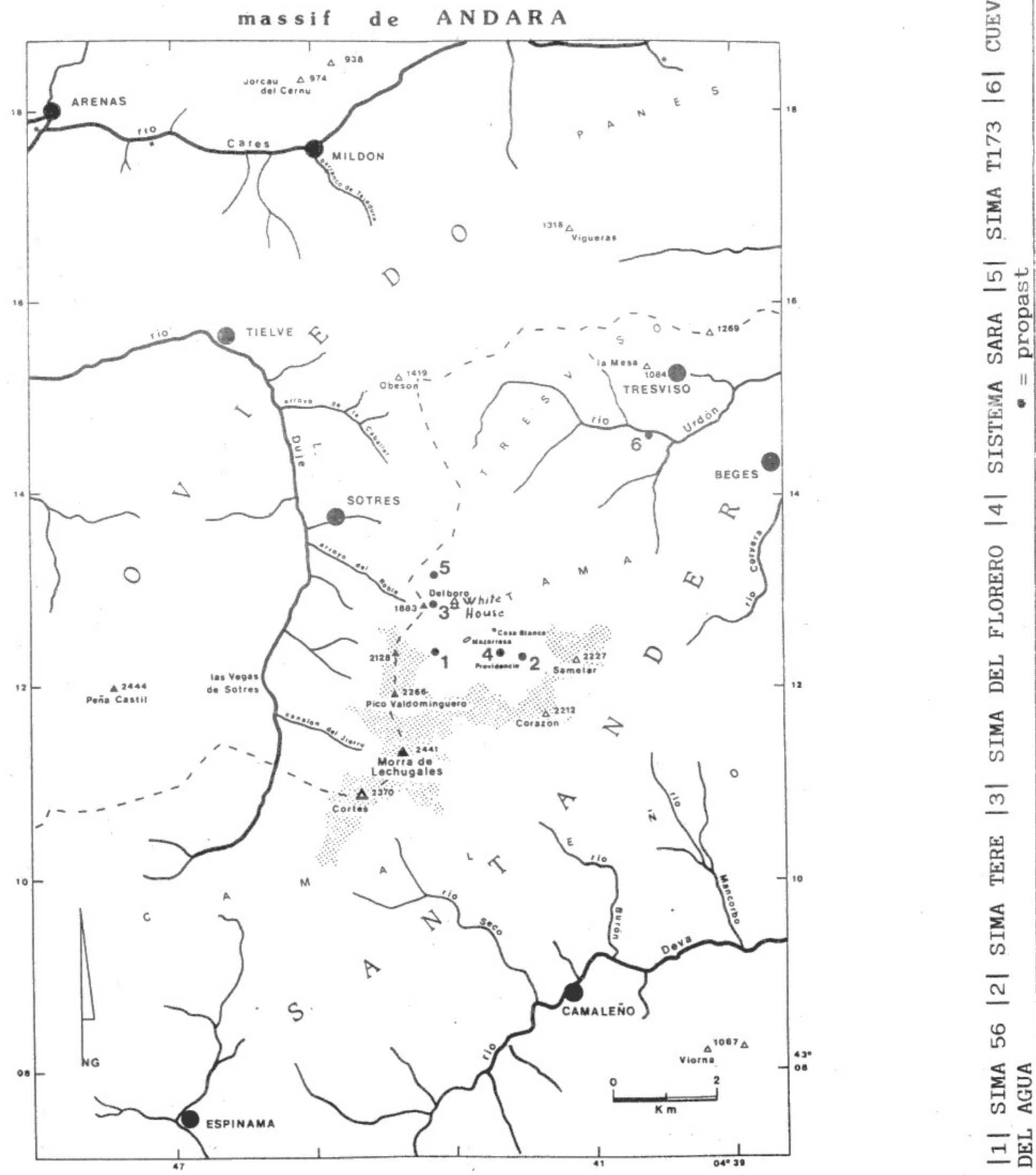
Od Atlantiku z městečka Unquera jedeme jižním směrem přes Panes a Arenas do obce Sotres (1.050 m.n.m.). Odtud asi 7 km daleko leží White House základní tábor anglických jeskyňářů z Lancasterské univerzity. Je dostupný buď terénním vozidlem nebo pěšky. Tento univerzitní klub působí systematicky v oblasti již 12 let. Tábor je na místě bývalého průzkumného dolu ve výšce 1.850 m.n.m. Všude kolem je slyšet vytrvalé mečení a bečení koz a ovcí jež se tu v hojném počtu pasou. Stavíme stany a první exkurze je domluvena do vodního systému Cueva del Aqua pod horskou vesnicí Treviso. Na této lokalitě působí samostatně speleo-potápěcká skupina Lancasterské univerzity. Dosud nezcela prozkoumaný systém má tři vchody a denivelaci 270 m. Předpokládá se spojení s propastí Sima T 173, Angličany nazývané "Dossers Delight", hluboké přes 800 m. Ta se nachází jihozápadně od Cueva del

Aqua nedaleko od základního tábora Angličanů. Právě zde probíhá intenzivní průzkum. Lokalita je v celém průběhu vystrojená. A tak po povrchové exkurzi máme možnost dvakrát navštívit tento systém. Podruhé dokonce v přítomnosti N. R. Montgomeryho, známého australského speleologa, autora publikace *Single Rope Techniques*. Pouze několik z nás dosahuje hloubky něco přes 300 m. Času není nazbyt, trochu fotíme a hlavně si všimáme jak lezou Angličané (než nám zmizí v hlubině). Jejich

způsob vystrojování, co používají jako osobní vybavení atd. V současné době je v pohoří Picos de Europa známo několik systémů přes 1.000 m hlubokých. Nejhlbší je Sima del Trave -1.195 m. Dosažené výsledky průzkumu jsou dílem většinou anglických, francouzských a španělských speleologů.

Náš pobyt ve Španělsku touto exkurzí končí. Odjíždíme bohatší o spoustu zážitků, zkušeností i dobrých kontaktů.

Stanislav Kácha, ZO ČSS 1-05

JASKYŇA BOBAČKA

Jaskyňa Bobačka sa nachádza na juhovýchodnom okraji mohutnej krasovej kryhy - Muranskej planiny. Jej časť, v súčastnosti nazývaná Stará Bobačka bola známa už oddávna. Ako prvý ju uvádza v literatúre Juraj Buchholtz v diele "Abermalige Reise in die Karpatischen Gebirge und die angraenzenden Gestanschaften" (Pressburg, 1787). Navštevovaná bola miestnym obyvateľstvom, predovšetkým z Muránskej Huty a Muráňa.

So serioznym prístupom ku tejto jaskyni, ako aj k ostatným krasovým javom Muránskej planiny sa začína až v päťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia, kedy sa pod vedením Ing. Svatopluka Kámena združujú v Tisovci prví amatérski jaskyniari tejto oblasti. Veľkú zásluhu na objavovaní a propagaci podzemných krás má aj Pavel Martíno, učiteľ z Muráňa.

Prvý prienik do nových častí jaskyne sa podaril r. 1972 za účasti oboch nestorov miestneho jaskyniarstva synovi prv menovaného Vladimírovi Kámenovi, ktorý sa pretlačil mimoriadne úzkym komínom vedúcim ponad I. sifón a dostal sa tak pod mohutný Veľký komín.

Tento objav podnietil k záujmu o túto jaskyňu potápačov z košického Aquaspelu P. Ošusta + a Ing. T. Sasváryho. Toho istého roku prekonali I. sifón a dostali sa Veľkým komínom na ďalší horizont. Táto chodba bola neskôr pomenovaná Koridor Stefana Zwoliňskiego. Pri druhom pokuse 27.2. 1973 bol v jaskyni mimoriadne nízky stav vody a hladina klesla pod strop sifónu. Za spolupráce košických potápačov ho prekonali aj viacerí jaskyniari z OS SSS Tisovec. Po vylezení Veľkého komína sa tak ocitli v neznámych, prekrásnych a panenských priestoroch horných častí jaskyne. V južnej vetve horného poschodia objavili nový, neprilezný vchod a v ňom kostru líšky a šiestich líšťatok - odtiaľ názov Líščia chodba. Po niekolikodennom namáhavom kopaní sa podarilo prielezne tento vchod rozšíriť a umožniť tak jednoduchší systematický prieskum

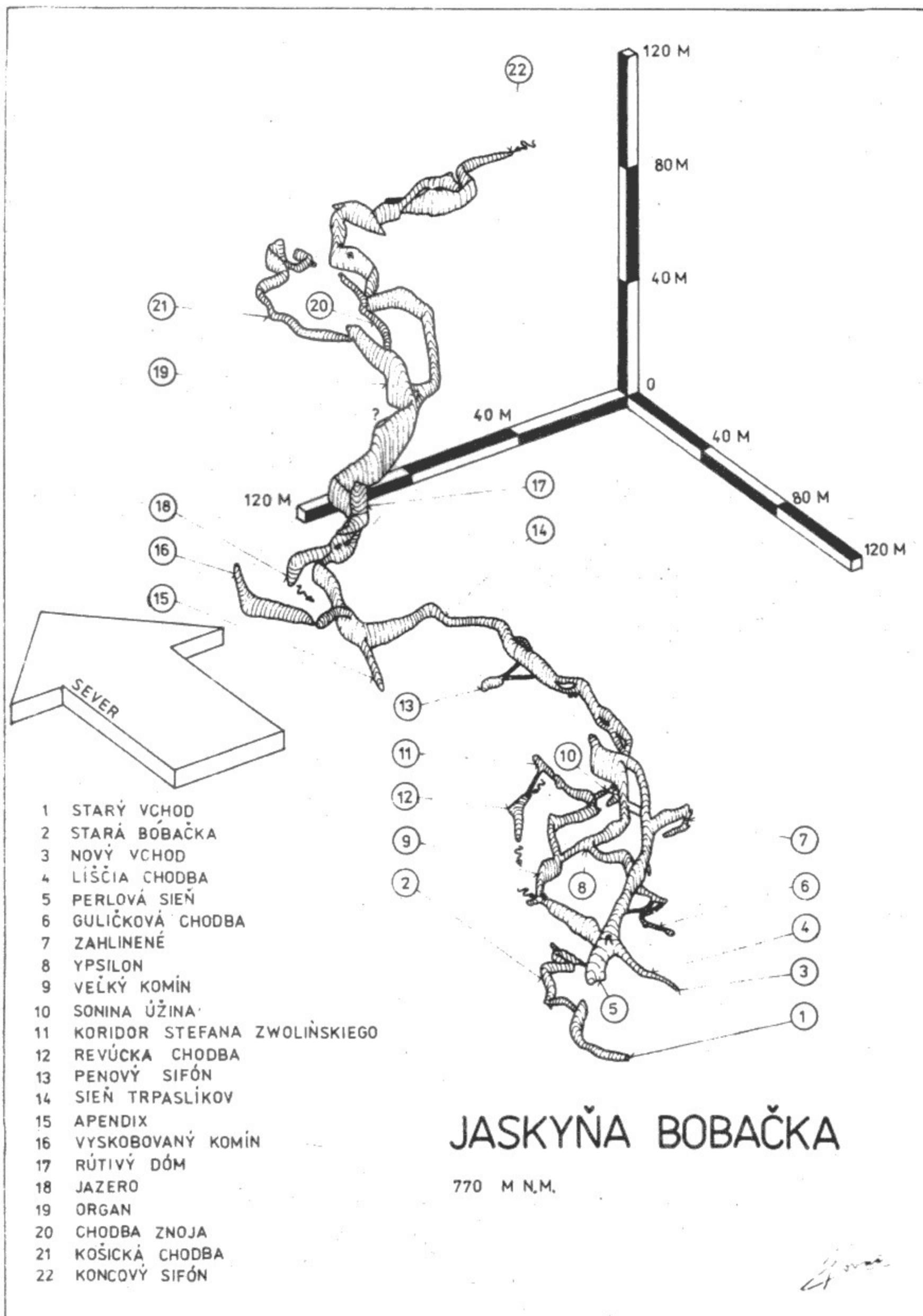
a dokumentáciu jaskyne.

Roku 1976 jaskyňu zamerali Ing. T. Sasváry a Ing. J. Seliga. Od roku 1985 začali v jaskyni pracovať spoločne jaskyniari z OS SSS Tisovec a OS SSS Košice - Jasov pod vedením Ing. K. Mertu a Ing. D. Vrbjara. Táto práca priniesla čoskoro svoje ovocie. Predovšetkým došlo k novým objavom: Revúcka chodba, Zahlinené, Košická chodba, Rútivý dom, Chodba znoja, Appendix, Penový sifón, Guličková chodba, Sónina úžina ... Podľa nového merania bolo v mape nutné opraviť predtým chybne zameraný Koridor Stefana Zwoliňskiego, čím sa dokázal logickejší smer podzemného toku ako podľa pôvodného merania.

Jaskyňa je výrazne puklinovo-erózívna. Priestory boli rozšírené pretekajúcou vodou, ktorá sa postupne stahovala do nižších horizontov. Chodby dosahujú priemernú šírku 4 m a výšku 7 m, miestami až 15 m. V prevažnej časti sú vyzdobené bohatou sintrovou výzdobou. Miestami sa vytvorili sintrové kaskádovité jazierka, v každej samostatnej kaskáde sú vyvinuté prekrásne jaskynné perly rôznych veľkostí. Sintrová výzdoba je ďalej zastúpená stalagmitmi, stalaktity a stalagnátmi, zriedkavé nie sú ani brčká a záclony, dosahujúce až 12 m dĺžky.

V polovici hlavného ľahu jaskyrných chodieb druhého horizontu sa pripája aktívny riečny tok. V tejto časti sa podzemný potok prepadá do vysokým vodopádom do Jazera pretiahnutého tvaru s plošnou rozlohou 27 m². Dosahuje hĺbkou 7 m. V bočnej stene sú dva odtokové otvory. Aktívny tok sa ďalej v smere prúdu objavuje v Revúckej chodbe a potom pod Veľkým komínom, kde vystúpe do objavného I. sifonu. Nad druhým horizontom sú miestami zachované časti najstaršieho horizontu (napr. Rútivý dom), vyplneného skalnými závalmi, miestami aj hustou sintrovou výzdobou. Druhý horizont je ukončený Koncovým sifónom, do ktorého sa klenba jaskynej chodby pozvolna ponára.

Prvý horizont tvorený Koridorom Stefana Zwoliňskiego je prevažne vodo-

rovný a na druhý horizont sa napája Ypsilonom a Soninou úžinou. Veľmi pravdepodobne komunikuje aj s Apendixom, ale pokračovanie je silne zasintrené a na strane Apendixu sa tu nachádza statický vodný sifón. V Koredore Stefana Zwoliňskiego sa nachádza niekoľko prekrásne modelovaných obrič hrcov s priemerom do 2 m. V závere sa dá preniknuť úzkou prekopanou priepastkou opäť na aktívny riečny tok - do Revúckej chodby.

Celková dĺžka jaskynných chodieb dosahuje rozmedzie 2 - 3 km (niektoré časti sú ešte v súčastnosti nedomerené).

Výskum jaskynnej zoofauny poukazuje na skupinu živočíchov, prečkávajúcich zimné obdobie v blízkosti vstupnej časti. Sú to niektoré druhy motýľov (*Scilopterix libathrix* a *Triphora dubitata*), komárov a pavúkov, ako aj obojživelníky v zastúpení *Salamandrou škvornitou* a *Skokanom hnedým*.

Vo vnútorných častiach jaskyne žijú v stacionárnych jazierkach na povrchovej blanke skočkochôstky (Colembola). V celom jaskynnom systéme sa našli dva druhy netopierov: Podkovár malý (*Rhinolophus hypposideres* Bechstein) a Netopier ostrouchý (*Myotis blythi* Temes).

Jaskyňa je v súčasnosti uzavretá pred poškodením nežiadúcimi návštevníkmi, aj kôli tomu, že jej vyvieračka je zdrojom pitnej vody pre obce Muránska Huta a Predná hora.

Ing. Ladislav Kováč

Použitá literatúra:

Prikryl V.L.: *Dejiny speleologie na Slovensku*, Vydatel'stvo SAV, Bratislava 1985.

Sasvári T.: Nové objavy v jaskyni Bo-
bačka v Muránskom krase, Spravodaj
SSS 1976/3

#####

V JESKYNI AŠTILEU
PŘES 1,5 KM NOVÝCH CHODEB

#####

Bylo to sice již v roce 1986, co se uskutečnila expedice ZO ČSS 7-02 do Rumunska, ale pro čtenáře Stalagmitu přinášíme alespoň nejpodstatnější informace.

Zdařilá akce do Rumunska byla první svého druhu, kterou uskutečnila naše ZO ve spolupráci s rumunskými kolegy v Oradei. Skupina pracovala ve vápencovém pohoří Padurea Craiului na třech lokalitách - vývěru Izbindiš, v jeskyni Vadí Crisului a Aštileu. Vedoucí místní skupiny Gabor Halasi, jeden z nejzkušenějších rumunských speleopatápěčů tragicky zahynul při průzkumu vývěru Izbindiš, což způsobilo rozpad skupiny a stagnaci především speleopatápěčských průzkumů.

Vývěr Izbindiš leží na jižním okraji vesničky Suncuius, asi 50 km od Oradei směrem na Cluj. V jeho těsné blízkosti se nachází nejdelší rumunská jeskyně - Větrná (přes 30 km). Spodní patro vývěru Izbindiš nemá žádnou vstupní suchou část, horní patro představuje jeskyni ve stádiu senility, zřejmě starý aktivní tok o délce asi 80 m, který klesá komínem dolů k aktivnímu toku. Vývěr má vydatnost asi 250 vteřinových litrů a leží v nadmořské výšce 350 m. Zatopená část vede nejprve asi 90 m dlouhým tunelem o průměru 1 - 2,5 metru, pak strmě klesá v několika stupních do 40 m, kde končila stávající fixní šňůra. Dál chodba pokračuje zhruba ve stejné úrovni a po 40 m se strmě zvedá ve větší prostoře. Tady se objevují značné vrstvy jemných sedimentů, které snižují viditelnost až k nule. Dál chodba pokračuje 15 - 20 m v hloubce 20 - 22 m. Zde byl průzkum ukončen vzhledem k omezené zásobě vzduchu a značné kalitelnosti. Rumunský potápěč byl nalezený na dně větší prostory v hloubce 40 m a jako příčina jeho nehody se udává rozvázaný uzel na vodící šňůře a ztráta orientace ve zkalené vodě.

Vadí Crisului je jeskyně zpřístupněná pro veřejnost a nachází se nedaleko stejnojmenné železniční stanice asi 2 km od vesnice Suncuius. Úkolem bylo pokračovat v průzkumu přítokového sifonu, který byl zmapovaný do hloubky 21 m. Dvojice potápěčů se dostala do hloubky 38 m, kde sifon končil 114 m daleko od vstupu zasypaný štěrkovým sedimentem. Další možné pokračování sifonu se nenašlo a předpokládá se, že aktivní tok prostupuje štěrkovým nánosem.

Největším úspěchem je průzkum jeskyně Aštileu, kde byly známé první dva sifony. Jeskyně Aštileu ústí u čističky vody ve stejnojmenné vesnici,

která leží asi 30 km od Oradei směrem na Cluj. Jedná se o dost rozsáhlý podzemní systém, jehož jednotlivé ponory se nachází 2,5 - 12 km vzdušnou čarou od vývěru. Vzájemné spojení bylo už prokázáno barvícími pokusy, nyní šlo o to pokusit se poohlít roubku podzemního labyrintu.

Jeskyně začíná vysokým portálem a následuje říční chodba protékaná stejnojmenným potokem, v jejíž zadní části jsou početné kolonie netopýrů. Od prvního sifonu vede umělý kanál využívající přírodních podmínek, jímž se přivádí voda do čističky, která zásobuje vesnici Aštieleu. Zdroj má vydatnost asi 400 l/sec. Po prvním sifonu následuje 350 m dlouhá chodba ke druhému sifonu. Přibližně v její polovině je úzká plazivka přičnou chodbou do horního patra, jehož jedna část je pokryta mimořádně bohatou a krásnou krasovou výzdobou. Krápníky, stěny i bílá podlaha se třpytí jiskřícími krystalky sintru. Hlavní chodba s aktivním tokem pak pokračuje řadou menších sifonů a po pátem následuje dlouhý úsek (přes jeden kilometr) s velice aktivní vodní erozí, kde je třeba překonávat řadu peřejí, skalní okna a malé vodopádky; místy se už začíná objevovat i výzdoba. V jednom místě se chodba rozdvojuje, boční chodba vede asi 250 m paralelně s hlavní.

Při následujícím pokusu se podařilo proplavat další sifony, dost nepříjemné, se značnou vrstvou jílovitých sedimentů. Také charakter jeskyně se změnil; chodby jsou charakteristické malým spádem a silnými nánosy usazenin, které jsou v některých místech nad hladinou silně porostlé sintrovým povlakem. Zajímavá je chodba mezi 8. až 9. sifonem, kde je hluboce rozbrázděný strop pokrytý sintrovými náteky. Před 10. sifonem je velký řícený dóm (výška asi 30 m), který zčásti zahradiл cestu vodnímu toku. Průzkum skončil v 10. sifonu v hloubce 17 m. Je v něm vzduchová kapsa a pokračuje ještě hlouběji s řadou objektivních obtíží (snižující se členitý strop, značné vrstvy jílovitých nánosů, velká kalitelnost a strmý svah, který způsobuje, že lavina kalu potápěče předbíhá a snižuje tak možnost orientace.). Z důvodů nedostatečné zásoby vzduchu a objektivních obtíží byl průzkum ukončen. V následujících dnech se prováděla podrobná mapová dokumentace objevených částí a částečná fotografická dokumentace. Celkem zde bylo zmapováno 1.650 m nově objevených chodeb, což spolu s dosud známou částí představuje přes dva kilometry od vstupu do jeskyně. Po zakreslení známých chybí k nejbližšímu ponoru podzemního systému ještě asi 1.000 m.

Rumunští kolegové byli s výsledky spokojeni, což jistě přispěje k dalšímu rozvoji spolupráce která již byla dohodnuta s instituem E.Racovita.

L.Benýšek, ZO ČSS 7-02 Hranický kras

#####

DALŠÍ OBJEVY V JESKYNÌ SESURI

#####

Díky dobrým kontaktům s rumunskými speleology ze skupiny POLARIS má naše ZO ČSS 5-04 OSIRIS možnost podílet se na výzkumech propastovité jeskyně Sesuri v pohoří Bihor. Jeskyně leží na náhorní plošině Ghetar-Ocoale budované triasovými karbonáty a přísluší ke stejnojmennému víceúrovňovému krasovému komplexu. Rumunští karilogové zde vyčlenili tři podzemní úrovně. Nejstarší, terciérní, představují j. Pojarul Politei a známá zpřístupněná ledová jeskyně v propasti Scarisoara, která byla zkoumána již od poloviny minulého století. Druhou podzemní úroveň tvoří námi sledovaná propastovitá jeskyně Sesuri. První sestupy zahájili rumunští speleologové od r. 1950 a postupně prozkoumali 1,2 km chodeb. Na začátku 70. let se podařilo české třináctičlenné expedici uspořádané Krasovou sekcí TISu v Bozkově a vedené J.Řehákem, J.Hromasem a Z.Březinou délku jeskyně více než zdvojnásobit a dosáhnout koncového sifonu v hloubce 220 m. Objev nazvaný Česká jeskyně stále patří k největším exploračním úspěchům české speleologie v zahraničí. V novém katalogu rumunských jeskyní z r. 1982 je udávána délka Sesuri 3.840 m, což však může být dost diskutabilní údaj.

V letech 1984 - 86 uspořádala naše ZO ČSS do Sesuri tři výzkumné expedice. V srpnu 1984 (účastníci R.Bedan, J.Musil, M.Nippert a P.Ševčík) byl během tří sestupů proveden orientační průzkum jeskyně a vytypovány nadějně komíny pro prolongaci. Celá akce měla spíše přípravný charakter. V srpnu 1985 (účastníci P.Ošlejšek, M.Nippert, P.Ševčík, K.Ševčík, K.Skopý, J.Vaněk, J.Musil) proběhla expedice společně s rumunskými kolegy z POLARISU. Krátce se akce zúčastnil i jeden z objevitelů jeskyně, známý rumunský karolog ing. M. Serban. Rumunští speleologové prováděli biospeleologické výzkumy a mapovali některé problematické části Sesuri. V Severní přítokové chodbě v severní části Sesuri se jim podařilo objevit asi 80 m plazivek, chodeb a dómu, které nazvali Serbanovou chodbou. Naše ZO ČSS se během 29. sestupů do jeskyně zaměřila především na lezecký průzkum komínů a na podrobná geologická, morfologická a hydrografická studia, jejichž cílem bylo též dospět k určité speleogenetické teorii, která by pomohla orientovat další výzkumy. Bylo objeveno celkem pouze 70 m nových chodeb, krátký úsek s aktivním tokem pod Serbanovou chodbou však znamenal velký příslib do budoucna, neboť poukázal na existenci jeskynní úrovně pod Přítokovou chodbou. Objevení hypo-

tetických prostor v této jeskynní úrovni bylo hlavním cílem třetí expedice v 1. polovině září 1986 (účastníci P.Ošlejšek, P.Ševčík, J.Šlesingerová, J.Musil, K.Skopý). Po marných pokusech přelézt sifon v objevu pod Serbanovou chodbou a překonat plazivku na jejím konci se překvapivě bez přílišné námahy podařilo proniknout ze Sala Mare do 150 m dlouhé, kaskádovitě klesající chodby. Od dalšího pokračování na aktivním toku, teoreticky asi 0,5 km dlouhého nás zatím dělí hluboký sifon. Nově prozkoumané prostory byly na památku p.g. Pavla glozara nazvány Glozarovou chodbou. Menší objev se zdařil dále v komíně na konci Serbanovy chodby, kde bylo možné po prosekání úžiny vniknout do asi 50 m stoupajících těsných chodeb a komínů. Byla prokázána souvislost se závrtovou řadou na povrchu, takže v případě potřeby lze bez velké námahy otevřít druhý vchod do Sesuri. V dalším komíně Severní přítokové chodbě bylo objeveno rovněž asi 50 m chodeb podobného charakteru.

V den našeho odchodu přijel I. Kucsinschi z POLARISu. Po nezbytné výměně nových poznatků byla naplánována další spolupráce. Během příští expedice bychom chtěli provést kolorimetrický pokus, který by měl vyřešit některé sporné otázky. Co se týče vlastní Sesuri, je zde třeba proniknout ještě do zmíněného asi 0,5 km chodeb s aktivním tokem v její nejmladší jeskynní úrovni v severní části jeskyně. Krasový komplex Ghetar-Ocoale však skýtá daleko rozsáhlejší systém. Tzv. 3. podzemní úroveň rumunských karologů ověřená kolorometricky mezi ponory v údolí Ocoale a vývěrem Cotetul Dobrestilor spadá sice již do freatické zóny, ale mezi ní a nejmladší jeskynní úrovní Sesuri by měla ležet ještě minimálně jedna jeskynní úroveň. Zatím je z ní známo něco přes 100 m v ponorové jeskyni u Ocoale (P. de la Ocoale). Z hlediska hydrografické zonality leží tato úroveň v přechodné zóně mezi vadovní a freatickou, což se typicky projevuje úplným zaplavováním P. de la Ocoale při povodních. Vzhledem k tomu, že denivelace předpokládaného systému činí 370 m, je zde reálná naděje na 3. nejhlubší rumunskou jeskyni. Lze jen doufat, že se co nejdříve podaří proniknout do této jeskynní úrovně, už pro její obrovský teoretický význam pro studium geneze celého krasového komplexu Ghetar-Ocoale.

+ Jaromír Musil
ZO ČSS 5-04 OSIRIS

Pozn.redakce: Případní vážní zájemci o jeskyni Sesuri najeznou její přehlednou mapku ve sborníku SPELEOFÓRUM '87

JAK JSME OBJEVOVALI VĚČNOU LABUŽ

Vzhledem k velkému množství sněhu v červenci roku 1985 jsme nemohli na planině pod Krnem na jihu Julských Alp uskutečnit průzkum jedné šachty. V podzimních měsících jugoslávští jeskyňáři do šachty pronikli, ale sestoupili jenom část, protože zaledněné stěny jim nedovolily šachtu přenýtovat a další sestup byl riskantní.

Sedíme na břehu Soči, polovina expedice je za námi a vychutnáváme den odpočinku. Též vychutnáváme darovanou slivovici a vymýslíme název pro "naši" šachtu. Několik děr jsme již objevili a zdokumentovali, ale ta "naše" stále odolává. Pavlovi s Láďou se sice šachtu podařilo přenýtovat a dosáhnout dómu se sněhem, ale díra pokračuje dál. Hloubku odhadli na 120 m (odhad byl dobrý, po změření vyšlo 116 m) a podle toho, jak vylezli mokří, lze usuzovat, že průzkum bude lahudkou. Šachtou prý teče množství vody a létají kusy ledu.

Vidina zítřejší vynášky do tábora do výšky 2.000 m nás nutí podívat se na slivovici až na dno (aby se nahoru netáhla zbytečná váha). Mysl se bystří a najednou vzniká pro jeskyni název. Původní název nechám raději tajemstvím, ale názvoslovna komise - Martin Sluka, který v roce 1984 objevil ústí, nadšeně souhlasí a jméno je přijato - Věčná labuž.

Další dva dny se válíme v táboře ve spacácích pozorujíce průzorem déšť střídající se se sněhem a kroupami. Konečně sluníčko. Rychle využít šance a do díry. Jdeme čtyři, Pavel, Láďa, Jirka a já. Musíme poopravit vystrojení hlavní šachty, lana se za těch několik dní srazila téměř o 5 m.

116 m hluboká Dešťová šachta je skutečně nebezpečná. Kromě kapek vody bubnují na přílbu i solidní kusy ledu. Zaledněny jsou dvě třetiny šachty a místy visí velké sněhové polštáře, jen spadnout.

Slaňuji na dno a sotva přistávám na strmém sněhovém svahu, slyším bráchu, jak s klením vylézá z další šachty, protože je slepá. Prohlížíme strmý žleb plný sněhu a daří se nám nalézt pokračování. Mezitím doráží Jirka i Láďa a vydáváme se vstříc neznámu. Následující puklinová chodba nás v přímém směru nechce pustit do prostory, kam je vidět. Tam se nám daří proniknout teprve protahováním a kličkováním ve spodní části chodby a slaněním desetimetrového stupně. Od stropu tečou pramenky vody a cesta dále vede mezi silně korodovanými bloky - samozřejmě v místě, kde skap vody je nejsilnější. Trochu roz-

porování mezi balvany v kapající vodě a stojíme u otvoru, kde je vidět začátek meandru se skalním dnem a tekoucí vodou.

Hlásím ostatním, že jsem na nějakém sběrném kolektoru. Je slyšet charakteristický šustot jeskyňáře velmi rychle prolézajícího mezi kameny, ticho a nadávky. To si brácha roztrhl kombinézu. Za chvíli opět nadávky. Pro změnu Jirka urazil knoflík pumpičky u karbidky.

Slezáme ještě jeden stupeň fosilního meandru, voda mizí kdesi v sutí na dně postranní šachtičky, ale čas je neúprosný, musíme na povrch.

Počasí je nestálé, takže místo dvou dalších plánovaných akcí do Věčné labuž se rozhodujeme udělat jen jednu, ale zato pořádnou. Budou tři dvojice (více nás není), jedna dvojka bude pokračovat v prolongaci, druhá za nimi dokumentovat a třetí dvojice zmapuje horní části.

Všechno klape jak má a při dokumentaci dohádáme první dvojici. Horší situace nastala při mapování hořejšku. Vláďa nedokázal prolézt vstupní otvor a Martin musel v kaskádách nad Deštivou šachtou s topofilem v ruce balancovat sám.

Z místa, kde jsme se zastavili při minulé akci, nás další šachty pouští do rozměrného protáhlého dómu. Charakter se mění, začínají řícené partie. Podle našich průzkumů z minulých let jsou jeskyně na této planině postiženy mladými tektonickými pohyby a řícené partie často zvěstují ukončení systémů, respektive jejich neprůchodnost, na těchto tektonických liniích.

Přes sbory balvanů lezeme nahoru, dolů, nahorů, a hloubka moc nenarůstá. Na dně následující úzké chodby se objevuje jíl a na stěnách vypreparované množství kalcitových žilek. Někde ze stěny vystupuje doslova kalcitová síťovina 1 - 2 cm vysoká.

20 m dlouhým sjezdem do propastovitého domu zdánlivě končí naše objevy, protože úzký meandr vedoucí ze dna dómu se zdá nepřekonatelný. Po velkém boji se daří těsně nad vodou průnik do dalšího vysokého domu a za ním voda mizí v úzké strmé chodbě. Postup dál by byl možný jen se značným rizikem a za cenu naprostého zmáčení. Při zvětšení přítoku vody, což bylo vzhledem k nestálému počasí pravděpodobné, by se celá chodba pravděpodobně vodou uzavřela. Hazardovat nechceme, vracíme se. Žvaníme, dlabeme čokoládu a Besip, na což zatím nebyl čas a pomalu se chystáme na výstup, při kterém chceme odstrojit větší část jeskyně.

Dny určené na výzkum se chýlí ke konci a zbývá ještě vbytahat lana z Deštivé šachty. Úkolu se ujímá Láďa s Pavlem. Já přitom budu též těžce pracovat, hodlám je při tahání lana fotit. Pavel sedí u nýtu, podává lano Láďovi a ten ho souká do vaku. Vtom to zaduní, myslím na bouřku, ale

náhlý závan vzduchu, který sfukuje karbidku, mě vydává z omylu. Dole v šachtě se zřejmě utrhla některá ze sněhových převisů, na své cestě dolů vyplnil větší část profilu šachty a fungovalo to jako píst. Proto ten náhlý průvan. Andělé strážní stáli při nás. Nechtěl bych být v šachtě na laně.

Takové rozloučení nám připravila Věčná labuž - celkem -275 m hluboká propast.

Radko Tásler
ZO ČSS 5-02 Alberice

Poznámka: Věčná labuž má hloubku -265 m změřenou, posledních 10 m je nezmapováno. Přehled o celé expedici byl publikován ve sborníku SPELEOFÓRA.

" PLZEŇ V BULHARSKU "

V srpnu 1986 uspořádali plzeňští "Macaráti" (ZO ČSS 3-01) a "Jeskyňáři" (ZO ČSS 3-02) výpravu do krasu v oblasti Vitoši, na Vracovskou planinu a na pohoří Pirin v Bulharsku.

V oblasti Vitoši jsme v doprovodu Sofijské speleologické skupiny "Aleko" navštívili jeskyně v údolí říčky Strumy. Nenápadný vchod jeskyně Akademik nacházíme hned vedle silnice na kraji vesničky Bosnek, kam nás spolehlivě dopraví autobus z Perniku. Oč nenápadnější je vchod - jenom asi 30 x 40 cm, tím bombastičtější prostory nás čekají v jeskyni po několika desítkách metrů plazivek. O této jeskyni i o 15,5 km dlouhém jeskynním systému Duchla, ležícím asi 1,5 km dále, při silnici z Bosneku na Čuj Petlovo se zmiňuje v posledním loňském čísle STALAGMITU Jarda Veselý jun. V praxi jsme si ověřili pravdivost jeho slov o jeskyni Duchla: "... má překrásnou výzdobu a spoustu spletitých míst, takže člověk neznalý již po půlhodině ztrácí veškerou orientaci." Naše bulharská průvodkyně se tu dokázala ztratit tak dokonale, že během deseti hodinového bloudění labyrintem jeskyně došlo na losování, kdo se stane první obětí vzájemného kanibalismu. Samozřejmě, že nakonec s maximálním nasazením mozkových závitů a sotva žhnoucí čelovkou z poslední ploché baterie, nacházíme "díru pod hvězdnou oblohu" a zachraňujeme tak sebe i naši "průvodkyni".

Zhruba na polovině cesty, mezi jeskyněmi Akademik a Duchla leží asi 30 metrů vysoko ve stráni nad silnicí jeskyně Popoljanka. Nepříliš velká jeskyně má dvě patra. V horním, již po ně-

Autorem snímku z jeskyně Duchla je Zdeněk Lev (ZO ČSS 3-01)

kolika desítkách metrů od vchodu najdeme několik menších dómů s pohádkově krásnou, sněhobílou výzdobou. Na levém břehu říčky **Strumy** potom stojí za zmínku **Čočoljana** a **Čičovci**, což jsou dvě menší, horizontální, plazivkovité jeskyně, první o celkové délce asi 80 m a druhá 30 m.

Kromě společné akce v oblasti Vitoši, věnovali se "Jeskyňáři" jeskyním na Vracovské planině a "Macarátí" pohoří Pirin.

Na Vracovské planině jsme navštívili přístupnou jeskyni **Leedenika** a údajně nejkrásnější propast v Bulharsku - **Zmejova dubka**, jejíž nenápadný vchod můžeme najít vysoko v zalesněné stráni. Poměrně obtížný přístup - vertikální stupeň hlboký asi 60 m, střeží neporušenost bohaté výzdoby. Jeskyně nevyniká příliš rozlehlostí prostor, avšak právě rozmanitostí výzdoby patří k nejpozoruhodnějším.

Na pohoří **Pirin** volíme nástup záměrně neobvyklou cestou, obrovským mramorovým lomem, kam se dostáváme po silnici ze žel. stanice **Strumjani**, přes vesničku **Ilindenci**. Přímo v areálu dosud činného lomu (leží kolem 1.800 m.n.m.) nacházíme podle popisu dvě jeskyně: **Rimskou** a **Mramorovou**.

První z nich je ostrým kontrastem k bohatě vyzdobeným jeskyním pod **Vitošou**. Je to asi 100 m dlouhý přírodní tunel s černou mazlavou výplní s obsahem grafitu. Asi 150 m výše v lomu je jeskyně **Mramorová**. Vstupujeme do ní stometrovou umělou štolou. Ve třech velkých dómech o výšce až 15 m spatříme výzdobu s převládající černou a hnědou barvou. Protože se nám nepodařilo najít vstup do spodního patra jeskyně, věnujeme zbytek pobytu přechodu **Pirinu** a výstupu na **Vichren**.

Jiří Seidl(3-01), Jaromír Sýkora(3-02)

TECHNIKA

PROTIPLÍŠNOVÉ OBALY NA CHLEBA

Václav Cílek
ZO ČSS 1-04

V posledních několika týdnech jsem dostal řadu dotazů ohledně protiplísňových obalů na chleba. Znovu zopakuji, že při čtyřměsíční speleologické expedici do Nepálu jsme sebou vezli chléb na celou dobu pobytu. Jednalo se o naprosto průměrný český chléb, který díky speciální technologii balení zůstal "rozumně měkký" celou cestu i přes vystavení teplotám nad $+50^{\circ}\text{C}$ a pod -12°C . Nezkazil se nám ani jeden bochník a ani se nezměnily jeho chuťové vlastnosti.

Protiplísňový chléb se vyrábí ve velikostech o něco větší než je dvoustránka Rudeho práva. Vypadá jako obyčejný svačinový papír, je matný, částečně savý. Barvu má světle zelenou a trochu vypadá jako by byl posypaný slídou. Vyrábí jej Pražské papírny, provozovna Žižkov, tj. na rohu ulice Na vápence a Koněvovy třídy. Nedá se koupit za hotové ani na fakturu. Důvodem je, že zadavatel (armáda) dodává veškeré chemikálie na výrobu pápru a papírna jimi nemůže disponovat.

Papír se vyrábí dvakrát do roka - je vhodné opatřit si jej včas. Správný úřední postup (to, že je správný neznamená, že musí být úspěšný) je obrátit se na příslušný vojenský útvar s prosbou o přenechání několika desítek archů (větší množství chleba se ani nevozí). Ve srovnání s objemem výroby to je zanedbatelné množství a záleží jen na dobré vůli příslušných pracovníků. Jednodušší je obrátit se přímo na papírny.

Máme-li protiplísňový papír, můžeme začít balit. Chléba se balí horký přímo z pece - kvůli sterilizaci. Pokusně zabalený vychladlý chléb se zkazil během 10ti dnů. Chléb balíme v rukavicích, chytáme jej přímo do papíru a balíme. Přelepíme samolepkou nebo kancelářskou lepící páskou, aby se samovolně nerozlepoval. Chléb vkládáme do igelitových pytlíků, ze kterých vysajeme vzduch a převážeme. Kažení potravin je vlastně oxidace a i obyčejná svačina vydrží déle, když z pytlíku vyfoukneme vzduch. Chléb necháme vychladnout a pak teprve transportujeme, protože teplý chléb se snadno deformuje. Místo chleba se dá použít i jiné pečivo.

V domácích podmínkách je možné boř upéct vlastní chléb, anebo, jak navrhuje V. Vojíř,

koupený chléb rozpěct v troubě a zabalit. Tyto postupy je však nutné předem vyzkoušet.

Protiplísňové obaly na chleba jsou běžně používány našimi horolezeckými expedicemi. Zahraniční expedice budou používat podobných obalů, anebo dávají přednost konzervovanému chlebu. Rovněž je leckde možné koupit chlebový polotovar v hliníkové fólii a chléb péct na místě. České protiplísňové obaly jsou však plně vyhovující, je-li zaručeno správné balení.

ZLEPŠOVÁK PRO KARBIDKU

Jiří Novotný
ZO ČSS 1-06

Mnozí, co používáte slovenskou karbidku TYP "800" jste se již setkali s potížemi při manipulaci se stahovacím svorníkem nádob a víte, že tento závit je nutno udržovat v čistotě. Aby vás tato svízel nepotkala mimo dosah závitořezů, stačí malá úprava. Do křídla stahovací matice vyvrtejte otvor $\phi 4,8$ a závitníky M6 vyřízněte závit. Jehlovým pilníčkem vypilujte po obvodu tři podélné žlábků. Tím máte kdykoliv po ruce "očko" na pročištění svorníku. Dále do svorníku vypilujte přes závit jeden podélný žlábek, kterým vlastně vytvoříte jednoduchý závitník na pročištění vnitřního závitu stahovací matice. Je-li znečištění značné, je třeba čistící úkon několikrát opakovat a vždy pročistit drážku plnou nečistot.

